

ГЛАГОЛСКИ ВИД И ГЛАГОЛСКИ РОД

Много тога се дешава пред очима радозналост професора Аронакса. Које речи опишују та дешавања? Погледај на стр. 177 Читанке. Припреми се да научиш нешто више о њима.

Глаголски вид (глаголи по трајању радње)

Црвена свейлосѝ **се** све више **ѝојачавала** и **обасјавала** нам ѝуѝ. **Посмаѝрао сам** ѝади-ну. **Каѝеѝан се** неуморно **ѝео**. **Јаѝа** риба **дизала су се** исѝред наших ноѝу.

Истакнути глаголи у овим реченицама казују радњу чије трајање није ограничено. Такви глаголи су по виду **несвршени**.

Несвршени глаголи могу бити:

Трајни (радња се одвија без прекида)	ходати	Пажљиво сам ходао за капетаном.
Учестали (радња се прекида и поново наставља)	прескакати	Прескакао сам огромно растиње.

Погледај следеће примере.

Каѝеѝан Немо **ми је ѝоказао** у даљини црвенкасиѝу ѝачку. **Не бих се зачудио** да сам на гну мора оѝкрио неки ѝрад. **Прешли смо** шумски ѝојас.

Уочаваш да истакнути глаголи означавају радњу која је ограничена на један тренутак. Такви глаголи су по виду **свршени**.

Свршени глаголи могу бити:

Почетносвршени (означавају почетак неке свршене радње)	запутити се	Запутили смо се у невероватни подводни свет.
Тренутни (означавају целовиту радњу извршену у једном тренутку)	искрснути	Невероватан призор искрсну пред мојим очима.
Завршносвршени (означавају завршетак неке радње)	исклесати	Простране заравни, као да их је човек исклесао .

Постоји још једна група глагола који по трајању радње могу бити **двовидски**. Који ће вид имати, моћи ћеш да одредиш само на основу реченице у којој је тај глагол употребљен.

То што **сам видео** био је одблесак воде.

глагол свршеног вида

Лево и десно **су се виделе** простране заравни.

глагол несвршеног вида

У двовидске глаголе убрајају се и следећи глаголи: **чути, телефонирати, јести, доручковати, вечерати, ручати, везати, крстити...**

Немој да правиш грешку тако што ћеш глаголе који означавају прошлу радњу сматрати искључиво глаголима свршеног вида. (Он је учио лекцију из хемије.) Зато их увек исажи у њиховом основном облику, инфинитиву (учити).

Уколико ни тада ниси сасвим сигуран/на, запамти: ако испред глагола може да стоји глагол **почети**, онда је он несвршеног вида. Глагол **почети** не може да стоји испред глагола свршеног вида.

почети учити

почети скочити

Глаголски род (глаголи по предмету радње)

Подводни крајер **избацивао** је лаву. **Посмајрао сам** њадину. **Написао је** само једну реч: Ајланида.

Уочаваш да глаголи из наведених примера уз себе имају **објекат**.

Подводни крајер *избацивао* је (ШТА?) **лаву**.

Посмајрао сам (ШТА?) **њадину**.

Написао је (ШТА?) **само једну реч**.

Такви глаголи су по предмету радње, тј. глаголском роду **прелазни**.

Храбро **сам ишао** за њим. **Поскочио сам** од узбуђења. Подводни свеш **њосњоји** хиљада година.

Уз глаголе из наведених примера не могу стајати објекти. Такви глаголи су по глаголском роду **непрелазни**.

Равно шло **се уздизало**. Крв ми **се легила** јер ми **се** нека циновска антѐна **прећречила**.

За глаголе из ових реченица кажемо да су **повратни** јер уз себе имају речцу **се**.

У оквиру повратних глагола разликујемо:

* **праве повратне** (субјекат сам на себи врши радњу)
Обукао сам се за подводну шетњу.

* **неправе повратне** (означавају да субјекат сам обавља неку радњу, али не на себи, или упућују на стање, збивање)
Кретао сам се као дивокоса уз неприступачне врлети.

* **узајамноповратне** (потребна бар два субјекта да би се радња остварила)
Капетан и ја **споразумевали смо се** покретима руку.

1) прелазни	избацивати, написати	уз њих може стајати објекат у акузативу без предлога
2) непрелазни	ићи, постојати	уз њих не може стајати објекат
3) повратни	уздизати се	– имају речцу се
а) прави	обући се	– субјекат сам на себи врши радњу
б) неправи	кретати се	– субјекат сам врши радњу али не на себи
в) узајамноповратни	споразумевати се	– упућују на стање или збивање
		– потребна бар два субјекта да би се радња остварила

Уради вежбе на стр. 47 и 48 у Радној свесци.

Како да разликујеш праве од неправих повратних глагола? Лако. Речца **се** може се заменити обликом **себе** уз праве повратне глаголе (обући себе), док уз неправне не може (кретати себе).